

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 21.6.2002
KOM(2002) 333 endelig

**RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET
OG EUROPA-PARLAMENTET**

Fordeling af indirekte målte finansielle formidlingstjenester (FISIM)

**med en kvalitativ og kvantitativ analyse af resultaterne af prøvemetoderne til fordeling
og beregning af FISIM som omhandlet i Rådets forordning (EF) nr. 448/98 af
16. februar 1998**

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Resumé	3
1.1	RETLIGE BESTEMMELSER.....	3
1.2	TO MULIGHEDER	4
2.	Problemstillingen: FISIM-problemet i nationalregnskaberne og dets indvirkning på bruttonationalproduktet (BNP)	6
3.	Metodologi for fordeling af FISIM	7
4.	Datakilder.....	9
4.1	DÆKNING AF SEKTOR S.122 OG S.123.....	9
4.2	TILGÆNGELIGHED AF DATA OM BEHOLDNINGER AF LÅN OG INDLÅN SAMT RENTESTRØMME	9
5.	De vigtigste resultater.....	10
5.1	SAMMENLIGNING MELLEM IKKE-FORDELTE FISIM EFTER DEN NUVÆRENDE DEFINITION OG FORDELTE FISIM	10
5.2	CENTRALBANKENS PRODUKTION	10
5.3	FOREKOMST AF NEGATIVE FISIM.....	10
5.4	FISIM EFTER ERHVERV	10
5.5	ANALYSE AF INDVIRKNINGEN PÅ BNP	11
5.5.1	Gennemsnitlig indvirkning på BNP efter land.....	11
5.5.2	Gennemsnitlig indvirkning på BNI efter land.....	13
5.5.3	Gennemsnitlig indvirkning på BNP efter metode og land.....	13
5.5.4	"Volatilitetsindeks"	14
5.5.5	FISIM i faste priser.....	16
6.	Valg af metode til fordeling af FISIM.....	17
7.	Konklusion.....	18

1. RESUMÉ

Finansielle formidlere fakturerer provisioner og gebyrer specifikt for nogle tjenester. At opgøre produktionen og forbruget af disse tjenester volder ingen særlige teoretiske eller praktiske problemer for nationalregnskabseksperterne.

Men finansielle formidlere yder også tjenester, som de fakturerer implicit ved at anvende forskellige satser ved betaling af renter til långivere og opkrævning af renter hos låntagere. De betaler lavere renter end normalt, når de optager lån, og beregner sig højere renter, når de låner penge ud. De nettorenteindtægter, der herved fremkommer, anvender de til at betale deres udgifter og skabe overskud af produktionen. Denne form for renteberegning fritager de finansielle formidlere for at skulle fakturere de enkelte kunder for ydede tjenester og fører til det rentestruktur, der kendes i praksis. Det betyder imidlertid, at man i nationalregnskabet er nødt til at foretage en indirekte opgørelse af værdien af de tjenester, som formidlerne ikke fakturerer specifikt, nemlig ved hjælp af de såkaldte indirekte målte finansielle formidlingstjenester (FISIM).

I princippet bør produktionen af FISIM fordeles blandt de forskellige brugere af de tjenester, som ikke faktureres specifikt, og følgelig i nationalregnskabet behandles som virksomhedernes forbrug i produktionen, husholdningernes, den offentlige forvaltnings og NPIH'ernes konsum eller eksport til ikke-residenter.

Dette vil sikre, at der i forbindelse med bruttonationalproduktet (BNP) og bruttonationalindkomsten (BNI) tages hensyn til FISIM som enhver anden form for produktion.

I praksis kan det dog være vanskeligt at finde en metode til opdeling af FISIM på forskellige brugere på en måde, der er teoretisk tilfredsstillende ud fra en økonomisk synsvinkel, og hvor de nødvendige data også er tilgængelige.

1.1 Retlige bestemmelser

Rådets forordning (EF) nr. 448/98 om supplerende og ændring af forordning (EF) nr. 2223/96 for så vidt angår fordeling af indirekte målte finansielle formidlingstjenester (FISIM) inden for rammerne af det europæiske national- og regionalregnskabssystem (ENS) indfører princippet for fordeling af FISIM. Denne forordning opstillede prøvemethoder til fordeling af FISIM, som skulle afprøves af medlemsstaterne for perioden 1995-2001.

Denne endelige rapport opfylder kravene i forordningens artikel 5: "[...] udarbejder Kommissionen efter høring af Udvalget for De Europæiske Fællesskabers Statistiske Program [...] inden den 1. juli 2002 en endelig rapport til Europa-Parlamentet og Rådet med en kvalitativ og kvantitativ analyse af virkningerne af prøvemethoderne til fordeling og beregning af FISIM [...]". I hele prøveperioden har de nationale statistiske kontorer jævnligt fået forelagt mere detaljerede tekniske rapporter.

Det hedder endvidere i forordningen, at hvis det fremgår af den endelige evalueringsrapport, at de resultater, der er opnået under prøveperioden, er pålidelige, vil FISIM blive fordelt i nationalregnskabet.

Dette vil medføre ændringer (stigninger) i bruttonationalproduktet og bruttonationalindkomsten, som vil indvirke på visse fællesskabspolitikker. Men ifølge artikel 8, stk. 1, i Rådets forordning "træffes afgørelsen om fordeling af FISIM i forbindelse med opgørelsen af BNI med henblik på Fællesskabets eget budget og egne indtægter af Rådet med enstemmighed på forslag af Kommissionen".

Hvis det fremgår af den endelige evalueringsrapport, at ingen af prøvemeterne for fordeling af FISIM er mere pålidelige med henblik på en korrekt opgørelse af den økonomiske aktivitet end den nuværende nulfordeling, skal Kommissionen forelægge Rådet et passende forslag om ændring af forordning (EF) nr. 2223/96, således at det princip for fordeling af FISIM, der er blevet indført ved forordning (EF) nr. 448/98, kan elimineres fra metodologien for ENS 1995.

1.2 To muligheder

I prøveperioden oprettede Eurostat en FISIM-taskforce, bestående af nationale eksperter med ansvar for gennemførelsen af prøveprojektet i hver medlemsstat. Kandidatlandene har været tilknyttet i de sidste faser af denne taskforce, og ét af dem, Slovakiet, har gennemført hele projektet.

På møderne i taskforcen har det været muligt at vurdere hinandens fremgangsmåder for at opnå bedre sammenlignelighed og drøfte data og metodologiske spørgsmål. Arbejdsgruppen vedrørende Nationalregnskab har jævnligt drøftet arbejdet i denne FISIM-taskforce og de resultater, som medlemsstaterne har opnået.

De vigtigste resultater af dette prøveprojekt er følgende:

- Det er almindelig anerkendt, at fra et teoretisk synspunkt vil fordeling af FISIM føre til en forbedring af ENS-metodologien, da der kan beregnes et mere nøjagtigt BNP: BNP vil indeholde hele den værditilvækst, der skabes af finansielle formidlere, og ikke blot den del (som varierer betydeligt medlemsstaterne imellem), der svarer til de provisioner og gebyrer, som faktureres kunderne specifikt.
- Indvirkningen på BNP (og BNI) af fordelingen af FISIM vil i gennemsnit svare til en stigning på 1,3%.
- Fra et praktisk synspunkt kræver fordelingen af FISIM samtidig, at der anvendes præcise data, da FISIM beregnes som margener. Medlemsstaterne har gjort opmærksom på, at der mangler direkte kilder til nogle af dataene, hvilket vil rejse tvivl om pålideligheden af de nationale aggregater, hvis de indeholdt fordelte FISIM.

Der foreligger to muligheder, afhængigt af, hvordan metoden forstås fra både et teoretisk og praktisk synspunkt:

- **Den første mulighed** er, at til trods for mangelen på direkte kilder til nogle af dataene var de fleste medlemsstater i stand til at gennemføre prøvemeterne og opnåede sammenlignelige og forholdsvist stabile resultater.

Det erkendes, at selv om fordelingen af FISIM er højst ønskelig fra et teoretisk synspunkt, er den ikke fuldkommen fra et praktisk synspunkt. Men det kan antages, at kvaliteten af fordelingen vil blive forbedret gennem årene, navnlig på grundlag af

udviklingen af nye ECB-datakrav, og at der allerede er opnået et tilstrækkeligt højt kvalitetsniveau.

Fordeling af FISIM i nationalregnskabet er derfor mulig og vil bringe medlemsstaternes nationalregnskaber i overensstemmelse med nationalregnskaberne i USA, Canada og Australien, som allerede fordeler FISIM i deres nationalregnskaber.

Nogle medlemsstater har foreslået, at fordelingen af FISIM udsættes indtil 2004 eller 2005, da denne yderligere frist efter deres opfattelse kunne være hensigtsmæssig til at forbedre de anvendte kilder og metoder.

En sådan positiv endelig afgørelse om fordelingen af FISIM forventes at gøre det muligt for de nationale statistiske kontorer at få oplysninger af bedre kvalitet fra forskellige kilder, navnlig banksystemet.

Denne mulighed støttes af de fleste medlemsstater.

- **Den anden mulighed** er at antage, at der kan fremsættes teoretiske forbehold med hensyn til fordelingen af FISIM, navnlig i betragtning af, at afkastet af et finansielt instrument er knyttet til økonomiske funktioner (f.eks. produktion og forbrug).

Selv hvis det fra et teoretisk synspunkt forekom hensigtsmæssigt at fordele FISIM, er det fremgået i prøveperioden, at resultaterne i vid udstrækning er baseret på antagelser som følge af mangelen på direkte tilgængelige data. Navnlig vil de data, der er nødvendige for gennemførelsen af regional- og kvartalsregnskaber, være svage, hvis FISIM blev fordelt.

I praksis er ingen af prøvemetoderne som omhandlet i forordningen derfor tilfredsstillende, og det vil være mere pålideligt ikke at fordele FISIM i nationalregnskabet. Det anbefales at fastholde den nuværende konvention om en nulfordeling til behandlingen af FISIM i nationalregnskabet. Hvis medlemsstaterne ønsker det, kan de imidlertid præsentere fordelte FISIM i satellitregnskaber.

Denne løsning støttes af et mindre antal medlemsstater.

Det fremgår, at den første løsning støttes af langt de fleste medlemsstater. Det er således en udbedt opfattelse, at en fordeling af FISIM vil forbedre nøjagtigheden af nationalregnskabsaggregaterne.

Det er hensigtsmæssigt at minde om konklusionerne i den midtvejsrapport, som Kommissionen i 2000 forelagde for Europa-Parlamentet og Rådet: "Da fordelte FISIM beregnes som margener, skal der anvendes præcise data. Til trods for mangelen på direkte kilder til nogle af dataene var medlemsstaterne i stand til at gennemføre prøvemetoderne og opnåede sammenlignelige og forholdsvis pålidelige resultater. Det er derfor Kommissionens opfattelse, at fordeling af FISIM er mulig, hvis der fortsat sker forbedring i datakilderne".

Medlemsstaterne har i de seneste to år forelagt reviderede resultater for de første år af prøveperioden (1995-1997) på grundlag af forbedringer med hensyn til datakilder og de anvendte beregningsmetoder.

Kommissionen ønsker ikke at undervurdere de praktiske vanskeligheder, der opstår ved fordelingen af FISIM, men er af den opfattelse, at resultaterne af prøveperioden er positive. Kommissionen forventer, at kildernes og metodernes kvalitet vil blive yderligere forbedret fremover, når medlemsstaterne får mere erfaring, efterhånden som dette projekt bliver udarbejdet.

I betragtning af ovenstående og i henhold til Rådets forordning (EF) nr. 448/98 vil Kommissionen derfor inden udgangen af 2002 fremlægge et forslag til en kommissionsforordning om fordeling af FISIM i nationalregnskaber.

Kommissionen finder, at en frist på yderligere to år kunne være hensigtsmæssig for at gøre det muligt for medlemsstaterne af foretage yderligere forbedringer med hensyn til anvendte kilder og metoder. Fra den 1. januar 2005 skal de fremsendte data (vedrørende tidligere år) i henhold til fremsendelsesprogrammet for nationalregnskabsdata (bilag B til Rådets forordning (EF) nr. 2223/96) vise fordelingen af FISIM.

Men i henhold til Rådets forordning (EF) nr. 448/98 (artikel 8) vil der ikke blive taget hensyn til fordelingen af FISIM i forbindelse med Fællesskabets budget og egne indtægter, medmindre Rådet træffer afgørelse herom med enstemmighed på forslag af Kommissionen.

2. Problemstillingen: FISIM-problemet i nationalregnskaberne og dets indvirkning på bruttonationalproduktet (BNP)

Løser man problemet med fordeling af FISIM, vil det føre til betydelige forbedringer i metodologien for det europæiske national- og regionalregnskabssystem (ENS 1995) og i særdeleshed til et mere nøjagtigt BNP.

Fordelingen af FISIM anbefales af nationalregnskabssystemet (SNA 93), som blev udarbejdet i fællesskab af De Forenede Nationer, Den Internationale Valutafond (IMF), Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD), Verdensbanken og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber.

Rådets forordning af 16. februar 1998 om fordeling af FISIM inden for rammerne af ENS har til formål at fastlægge en sådan metodologi, der skal anvendes på en harmoniseret måde i alle medlemsstater.

I henhold til Rådets forordning (EF) nr. 448/98 skal fordelingen af FISIM foretages på grundlag af en "referencerentesats".

I prøveberegningerne er fordelingen af FISIM blandt brugerne baseret på forskellen mellem de faktiske rentesatser for henholdsvis optagne lån og udlån og en "referencerentesats".

Denne referencerente udgør omkostningerne alene ved optagelse af lån - dvs. en rente, hvorfra risikopræmien i videst muligt omfang er fjernet, og som ikke omfatter formidlingstjenester.

Følgende to eksempler belyser FISIM-beregningerne:

- Et lån på 100:
 - Renter modtaget af den finansielle formidler: 5%
 - Referencerente: 2%
 - $\text{FISIM} = 100 \times (5\% - 2\%) = 3$
- Et indlån på 100:
 - Renter betalt af den finansielle formidler: 1,5%
 - Referencerente: 2%
 - $\text{FISIM} = 100 \times (2\% - 1,5\%) = 0,5$

FISIM i alt = 3,5

I den i 1995 vedtagne udgave af ENS (inden de ændringer, som blev indført ved Rådets forordning nr. 448/98) og i de data, medlemsstaterne har indsendt, fordeles produktionen af FISIM pr. konvention ikke blandt brugerne, men behandles som forbrug i produktionen inden for en fiktiv sektor. Derfor indvirker størrelsen af produktionen af FISIM - i modsætning til de provisioner og gebyrer, som de finansielle formidlere fakturerer specifikt - ikke på BNP. Men størrelsen af den del, der faktureres specifikt i form af provisioner og gebyrer, i forhold til den del, der finansieres implicit i form af FISIM, varierer fra land til land.

FISIM's samt provisioners og gebyrers andele af de finansielle formidlers produktion (seneste år, hvor data er tilgængelige):

	Neder- landene	Finland	Spanien	Tyskland	Danmark	Det For- enede Konge- rige	Frank- rig	Italien	Luxem- bourg
FISIM	70%	70%	68%	67%	53%	50%	44%	34%	23%
Provisioner og gebyrer	30%	30%	32%	33%	47%	50%	56%	66%	77%
Produktion	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Denne tabel viser, at den nuværende metode medfører en ikke-harmoniseret metodologi.

3. METODOLOGI FOR FORDELING AF FISIM

FISIM skal kun beregnes og fordeles på brugersektorer for lån ydet af og indlån hos finansielle formidlere (som tilhører sektor S.122, andre monetære finansielle institutioner, og S.123, andre finansielle formidlere undtagen forsikringsselskaber og pensionskasser), da det kun er renten på disse lån og indlån, der fastsættes af de finansielle formidlere.

Centralbankens (S.121) produktion beregnes som summen af omkostningerne. Centralbanken indgår ikke i beregningen af produktionen af FISIM og fordelingen heraf blandt brugersektorer.

FISIM fordeles kun for lån og indlån: FISIM fordeles ikke for andre værdipapirer end aktier (f.eks. obligationer), for når finansielle formidlere køber eller sælger værdipapirer på det frie marked, fastsætter de ikke selv deres købs- og salgspriser og dermed heller ikke den rente, de modtager eller betaler. Andre værdipapirer end aktier anvendes kun til at beregne referencerenten på grundlag af metode nr. 2 og 4c (som beskrevet nedenfor).

Beregningen af FISIM for lån og indlån foretages på grundlag af forskellen mellem den faktisk betalte og modtagne rente og en "referencerentesats".

I bilag III til Rådets forordning nr. 448/98 redegøres der for databehovene i forbindelse med beregning og fordeling af producerede FISIM. Det slås fast, at det er "nødvendigt at anvende angivelserne vedrørende de gennemsnitlige beholdninger af lån, indlån (efter brugersektorer) og andre former for værdipapirer end aktier udstedt af finansielle formidlere for perioden (gennemsnittet for fire kvartaler) og de påløbne renter efter fordelingen af rentegodtgørelser på de faktiske modtagere i overensstemmelse med ENS 1995".

Disse statistiske data gør det muligt forsøgsvist at beregne seks "interne" referencerenter og en "ekstern" referencerente for eksport og import af FISIM:

Metoder til beregning af referencerenten

Metode nr. 1	Modtagne renter af lån mellem residente finansielle formidlere, divideret med beholdning af lån mellem residente finansielle formidlere.
Metode nr. 2	Modtagne renter af lån mellem residente finansielle formidlere og af andre værdipapirer end aktier udstedt af finansielle formidlere, divideret med beholdning af lån mellem residente finansielle formidlere og af andre værdipapirer end aktier udstedt af finansielle formidlere.
Metode nr. 3	For kortfristede transaktioner: metode nr. 1. For langfristede transaktioner: offentliggjorte renter for andre værdipapirer end aktier.
Metode nr. 4a	Gennemsnit af gennemsnittet af residente institutionelle brugersektorer (bortset fra centralbankernes) udlåns- og indlånsrente.
Metode nr. 4b	Gennemsnittet af metode nr. 4a og 1.
Metode nr. 4c	Gennemsnittet af metode nr. 4a og 2.
Metode for eksport og import	Vægtet gennemsnitlig interbankrente af udlån og indlån mellem residente og ikke-residente finansielle formidlere.

Beholdninger og renter af lån og indlån skal opdeles på brugersektorer.

Til husholdningssektoren i nationalregnskabet hører husholdninger i deres egenskab af forbrugere og i deres egenskab af producenter, hvis de ejer personlige foretagender.

For at kunne identificere den del af FISIM, der skal henføres til konsum, og dermed evaluere indvirkningen på BNP, er det desuden nødvendigt med en yderligere opdeling af beholdninger og renter af lån ydet til husholdningssektoren ved at skelne mellem:

- boliglån (forbrug i produktionen; ejere af egen bolig behandles i systemet som ejere af foretagender, der producerer boligjenester til eget konsum)
- lån til husholdninger i deres ejerskab af ejere af personlige foretagender (forbrug i produktionen)
- andre lån til husholdninger (konsum).

Beholdninger og renter af indlån skal også opdeles i:

- indlån fra husholdninger i deres ejerskab af ejere af personlige foretagender (forbrug i produktionen)
- indlån fra husholdninger i deres ejerskab af forbrugere (konsum).

4. DATAKILDER

4.1 Dækning af sektor S.122 og S.123

Sektor S.122 (andre monetære finansielle institutioner, dvs. undtagen centralbanken) og sektor S.123 (andre finansielle formidlere undtagen forsikringsselskaber og pensionskasser) producerer FISIM, der skal fordeles, afhængigt af strukturen af de enheder, der indgår i denne sektor.

Oplysningerne er mere pålidelige for sektor S.122 end for sektor S.123, der dog er meget mindre.

4.2 Tilgængelighed af data om beholdninger af lån og indlån samt rentestrømme

Oplysninger om beholdninger af lån og indlån er tilgængelige fra direkte kilder opdelt på brugersektorer. Generelt er de oplysninger, der er adgang til om rentestrømme, mindre detaljerede end om beholdninger. I de fleste lande er oplysningerne om renteindtægter tilgængelige fra direkte kilder, som ikke er opdelt på institutionelle sektorer. Det er derfor nødvendigt at estimere rentestrømmene for hver institutionel sektor ved at anvende estimerede rentesatser på de kendte tilsvarende beholdninger.

Et betydeligt problem udgør opdelingen af husholdningernes indlån og lån for at beregne den del, der svarer til konsum (som indvirker på BNP), og den del, der svarer til forbrug i produktionen (som ikke indvirker på BNP). Det er navnlig vanskeligt at foretage denne opdeling på indlån, hvor det på grundlag af overslag er nødvendigt at sondre mellem husholdningernes indlån i deres ejerskab af ejere af personlige foretagender og privatpersoners indlån (hvor sidstnævnte har den største indvirkning på den stigning i BNP, der fremkommer ved fordelingen af FISIM).

Det er vanskeligt at beregne importen (eksporten er bedre kendt), da der ikke er fuldt kendskab til lån til og indlån fra residente institutionelle sektorer i ikke-residente finansielle institutioner.

For at kunne gennemføre "metode nr. 3" som omhandlet i forordningen skal der sondres mellem lang- og kortfristede lån og indlån, og otte medlemsstater kunne ikke foretage en sådan opdeling.

5. DE VIGTIGSTE RESULTATER

5.1 Sammenligning mellem ikke-fordelte FISIM efter den nuværende definition og fordelte FISIM

Der er generelt små forskelle i resultaterne af de metoder, der anvendes til beregning af de samlede FISIM (som ikke er opdelt på brugerne), således som de er defineret på nuværende tidspunkt, og summen af den fordelte produktion af FISIM. Disse forskelle – positive eller negative alt efter medlemsstat – beror på forskellen mellem de finansielle formidlers betalte renter minus modtagne renter for andre værdipapirer end aktier, da disse værdipapirer indgår i beregningen af de samlede FISIM, mens beregningen af fordelte FISIM kun vedrører lån og indlån (da det kun er renten på udlån og indlån, der fastsættes af de finansielle formidlere).

5.2 Centralbankens produktion

Ifølge FISIM-forordningen skal centralbankens produktion ikke beregnes som for andre finansielle formidlere, men som summen af omkostningerne. De fleste medlemsstater har i deres rapporter udtalt sig til fordel for denne metode.

5.3 Forekomst af negative FISIM

Negative FISIM kan forekomme, da fordelte FISIM beregnes på grundlag af forskellen mellem de renter, der er modtaget af de finansielle formidlere, og referencerenten (for lån) og på grundlag af forskellen mellem referencerenten og de renter, der er betalt af de finansielle formidlere (for indlån).

Det forhold, at referencerenten ændrer sig hurtigt, mens renten på nogle lån eller indlån er mere stabil, kan forklare forekomsten af negative FISIM.

De fleste medlemsstater ønsker ikke at have negative FISIM, hvilket de begrundes med, at det er vanskeligt at fremvise en tjeneste med et negativt resultat. Andre medlemsstater accepterer, at negative FISIM kan forekomme, idet de anfører, at indtægterne i sektor S.122 og S.123 ikke kun fremkommer ved forskellen mellem modtagne og betalte renter, men også ved gebyrer og provisioner.

Man har undertiden konstateret negative FISIM ved opdelingen af FISIM på brugersektorer, men normalt er FISIM-resultaterne næsten altid positive, uanset hvilken metode der anvendes, og de samlede FISIM-resultater for banksektoren som helhed er altid positive.

Ser man på alle sektorer under ét, har resultaterne kun sjældent og sporadisk været negative. Den sektor, hvor der oftest forekommer negative FISIM, er sektoren for forsikringsselskaber og pensionskasser (på indlånssiden).

5.4 FISIM efter erhverv

Eurostat foreslog to alternative metoder til fordeling af FISIM efter erhverv:

- Metode A: baseret på estimeringen af beholdninger af lån og indlån for hvert erhverv
- Metode B: baseret på produktionen for hvert erhverv.

Begge metoder er teoretisk svage, men blev foreslået på grund af manglende basisdata. Metode A blev anset for at være mere præcis end metode B, selv om beholdningerne kun omtrentligt afspejler FISIM-niveauerne. Det er kun et mindre antal medlemsstater, der er i stand til at beregne fordelingen ved hjælp af metode A. Metode B blev anvendt af de fleste medlemsstater til at beregne fordelingen efter erhverv på NACE 60-niveau.

5.5 Analyse af indvirkningen på BNP

5.5.1 Gennemsnitlig indvirkning på BNP efter land

En sammenligning af den gennemsnitlige indvirkning af fordelingen af FISIM på BNP i de forskellige lande viser kun delvist de finansielle formidlers betydning i økonomien, eftersom de finansielle formidlere også fakturerer provisioner og gebyrer specifikt, som allerede er opdelt på brugersektorer og dermed allerede indgår i beregningen af BNP.

I de lande, der har foretaget en sammenligning mellem FISIM og provisioner og gebyrer, blev der konstateret en faldende tendens for FISIM i perioden, fordi specifikt fakturerede provisioner og gebyrer tegner sig for en stadig større del af de finansielle formidlers produktion.

Producerede FISIM divideret med de samlede provisioner og gebyrer faktureret af S.122 og S.123

	Danmark	Tyskland	Spanien	Frankrig	Italien	Luxembourg	Nederlandene	Finland	Det Forenede Kongerige
1995	1,77	2,88	2,93	1,35	0,90	1,70	3,44	4,57	1,47
1996	1,47	2,80	2,74	1,28	0,71	1,61	3,12	2,79	1,31
1997	1,33	2,42	2,47	1,07	0,64	0,62	2,59	2,70	1,32
1998	1,11	2,01	2,17	0,95	0,52	0,44	2,33	2,75	1,32
1999	-	-	2,04	0,87	0,51	0,61	2,32	2,32	1,06
2000	-	-	1,97	0,79	-	0,30	-	2,36	1,00

Fordelingen af FISIM - i gennemsnit af alle år og alle metoder - ville øgede BNP med ca. 1,3% (vægtet gennemsnit for alle lande).

Mere præcist har der gennem årene været tale om følgende indvirkning på BNP (vægtet gennemsnit for alle lande):

1995: 1,43%
1996: 1,37%
1997: 1,34%
1998: 1,32%
1999: 1,27%
2000: 1,34%

Volatiliteten af denne indvirkning undersøges for de enkelte lande i afsnit 5.5.4.

Nedenstående tabel viser indvirkningen på BNP i de enkelte lande i gennemsnit af de forskellige metoder i prøveperioden. Indvirkningen er opdelt i:

- stigning i husholdningernes konsum (herunder non-profit institutioner, når denne sektor ikke kan vises særskilt) svarende til tjenester produceret af residente finansielle formidlere
- stigning i konsum af ikke-markedsmæssige tjenester ydet af sektoren offentlig forvaltning og service og sektoren NPIH'er (når sidstnævnte optræder særskilt) svarende til tjenester produceret af residente finansielle formidlere
- eksport af FISIM minus import af FISIM til markedsmæssige producenters forbrug i produktionen (da FISIM, der importeres til konsum, er neutrale i forhold til BNP). Eksport og import af FISIM beregnes ikke kun på grundlag af lån og indlån mellem finansielle formidlere og enheder, som ikke er finansielle formidlere, men også på grundlag af interbanklån og -indlån mellem residente finansielle formidlere og ikke-residente finansielle formidlere, der behandles som eksport eller import, afhængigt af resultaternes fortegn.

Land	Indvirkning på BNP (%)	heraf stigning i husholdningernes konsum	heraf stigning i konsum af ikke-markedsmæssige tjenester	heraf eksport minus import til forbrug i produktionen
Belgien	1,6	1,1	0,2	0,3
Danmark	1,5	1,3	0,1	0,1
Tyskland	1,4	1,5	0,2	-0,3 ⁽¹⁾
Grækenland	1,6	1,1	0,5	⁽²⁾
Spanien	1,3	1,2	0,1	0
Frankrig	1,1	0,8	0,2	0,1
Irland	0,9	0,6	0,3	⁽²⁾
Italien	1,1	1	0,1	0
Luxembourg	8,2	0,8	0,2	7,2 ⁽¹⁾
Nederlandene	1,4	1,1	0,1	0,2
Østrig	1,2	0,4	0,4	0,4
Portugal	2,0	1,7	0,4	-0,1
Finland	1,2	0,9	0,1	0,2 ⁽¹⁾
Sverige	1,1	1	0,1	0 ⁽¹⁾
Det Forenede Kongerige	1,7	1,6	0,1	0
Vægtet gennemsnit for EU	1,3	1,2	0,1	0
Slovakiet	1,5	0,9	0,6	0

(1) Landet har endnu ikke foretaget beregninger af import af FISIM

(2) Landet har endnu ikke foretaget beregninger af import og eksport af FISIM

Ca. 90% af denne indvirkning kan tilskrives en stigning i husholdningernes konsum, svarende til FISIM fordelt på husholdningers lån og indlån i deres ejendomme af endelige forbrugere.

Dette viser, at opdelingen af husholdningssektoren med henblik på at fastslå husholdningers lån og indlån i deres ejendomme af endelige forbrugere er af afgørende betydning for resultaternes pålidelighed.

Det bemærkes, at indvirkningen på BNP er stort set den samme i medlemsstaterne - bortset fra Luxembourg, som eksporterer en stor andel af de producerede FISIM.

5.5.2 Gennemsnitlig indvirkning på BNI efter land

Hvis FISIM blev fordelt, vil eksporten minus importen af FISIM i overgangen fra BNP til BNI blive opvejet med samme beløb af ændringen af de betalte renter minus modtagne renter fra den øvrige verden.

Denne indvirkning vil ikke være særlig stor (mellem -0,3% og +0,4% af BNP), undtagen med hensyn til Luxembourg, hvor eksporten af FISIM (7,2% af BNP) vil blive opvejet af en betydelig stigning i de betalte renter minus modtagne renter fra den øvrige verden. Dette vil for dette land medføre en indvirkning på BNI på 1%, i stedet for 8,2% på BNP.

Det bemærkes, at indvirkningen på BNI af en fordeling af FISIM fra en statistisk synsvinkel stort set er den samme i alle medlemsstater (ca. 1,3%), herunder også Luxembourg.

5.5.3 Gennemsnitlig indvirkning på BNP efter metode og land

Metoderne til beregning af referencerenten blev beskrevet i del 3. Der er ikke stor forskel på indvirkningen på BNP fra den ene referencerente til den anden.

	Metode nr. 1	Metode nr. 2	Metode nr. 3	Metode nr. 4a	Metode nr. 4b	Metode nr. 4c	Gennemsnit
Belgien	1,44%	1,75%	1,69%	1,57%	1,50%	1,66%	1,60%
Danmark	1,44%	1,45%	1,42%	1,64%	1,54%	1,55%	1,51%
Tyskland	1,23%	1,41%	-	1,60%	1,42%	1,51%	1,43%
Grækenland	1,76%	1,27%	1,93%	1,60%	1,68%	1,43%	1,61%
Spanien	1,26%	1,48%	1,40%	1,27%	1,26%	1,38%	1,34%
Frankrig	1,03%	1,14%	-	1,06%	1,05%	1,09%	1,07%
Italien	1,07%	1,25%	0,89%	1,14%	1,10%	1,19%	1,11%
Luxembourg	8,23%	8,81%	-	7,80%	8,02%	8,40%	8,24%
Nederlandene	1,31%	1,50%	1,28%	1,30%	1,31%	1,40%	1,35%
Østrig	1,20%	1,16%	1,19%	1,19%	1,20%	1,16%	1,18%
Portugal	1,51%	1,62%	-	2,80%	2,16%	2,21%	2,06%
Finland	1,22%	1,29%	-	1,16%	1,19%	1,23%	1,22%
Sverige	1,08%	1,20%	-	1,01%	1,04%	1,10%	1,09%
Det Forenede Kongerige	1,60%	1,62%	-	1,79%	1,70%	1,71%	1,69%
Vægtet gennemsnit for EU	1,26%	1,38%	1,21%		1,34%	1,40%	1,35%

Denne tabel viser gennemsnittet af alle år.

Metode nr. 1, der er baseret på interbankrenten, svarer i gennemsnit til en stigning i BNP på 1,26%.

Metode nr. 2, der også omfatter renten af obligationer, har i gennemsnit af de undersøgte år en lidt større indvirkning (1,38% af BNP).

Da den langfristede rente i de undersøgte år var højere end interbankrenten, er referencerenten i metode nr. 2 generelt højere end referencerenten i metode nr. 1. Da de beholdninger, der indvirker på BNP (hovedsagelig husholdningers lån og indlån i deres egenskab af forbrugere), er større på indlånsiden end på udlånsiden, bliver indvirkningen på BNP af fordelingen af FISIM større, når referencerenten er højere.

Metode nr. 3 indvirker i mindre grad på BNP, men kan ikke anvendes i en række medlemsstater, da de ikke er i stand til at opdele lån og indlån efter løbetid. Da den i øvrigt omfatter to referencerentesatser (en for langfristede transaktioner og en for kortfristede transaktioner), er denne metode forbundet med den ulempe, at den systematisk eliminerer de fordele, de finansielle formidlere har ved at anvende kortfristede indlån til finansiering af langfristede udlån. Efter de fleste medlemsstaters opfattelse bør metode nr. 3 opgives.

Med metode nr. 4a beregner man kun forskellen mellem udlåns- og indlånsrenten, og ingen af disse er på nogen påviselig måde forbundet med "den rene rente" (i begge indgår et element af servicegebyr, hvis størrelse dog er ukendt). Mange medlemsstater satte spørgsmålstejn ved relevansen af denne konvention.

Metode nr. 4b og 4c er en kombination af metode nr. 4a og henholdsvis metode nr. 1 og metode nr. 2.

Fra et metodologisk synspunkt bør referencerenten måle omkostningerne alene ved en udlåns- eller indlånstransaktion uden noget element af servicegebyr eller risikopræmie. Derfor er metode nr. 1 og 2 teoretisk bedre end metoderne under nr. 4, men metode nr. 4 blev medtaget i forordningen, fordi den mentes at give mere stabile resultater, da andelen af FISIM fordelt på henholdsvis lån og indlån skulle være mere stabile.

5.5.4 "Volatilitetsindeks"

For at afprøve stabiliteten af resultaterne har man for hver metode målt disses "volatilitet" som følger:

"Volatilitetsindeks" for fordeling af FISIM, baseret på resultaterne efter land og metode

$$= \frac{\text{indvirkning på BNP i år } n+1 - \text{indvirkning på BNP i år } n}{\text{indvirkning på BNP i år } n}$$

Det gennemsnitlige "volatilitetsindeks" efter metode og land (gennemsnit af alle år, i %) er følgende:

	Metode nr. 1	Metode nr. 2	Metode nr. 3	Metode nr. 4a	Metode nr. 4b	Metode nr. 4c	Gennemsnit (*)
Belgien	16,7%	9,8%	10,6%	8,6%	12,4%	9,2%	11,3%
Danmark	8,3%	7,9%	8,6%	5,9%	7,0%	6,8%	7,2%
Tyskland	2,6%	4,9%	-	5,3%	4,1%	5,1%	4,4%
Grækenland	25,8%	30,1%	27,5%	10,9%	18,4%	13,0%	19,6%
Spanien	21,9%	17,9%	21,6%	13,7%	17,7%	16,0%	17,4%
Frankrig	4,4%	4,1%	-	6,0%	4,5%	4,4%	4,7%
Italien	11,9%	8,9%	18,9%	5,1%	7,2%	5,3%	7,7%
Nederlandene	7,6%	6,8%	10,5%	8,7%	7,2%	7,2%	7,5%
Østrig	4,9%	8,7%	4,4%	4,2%	4,5%	8,7%	6,2%
Portugal	16,7%	21%	-	15,7%	13,1%	12,8%	15,9%
Finland	18,1%	11,7%	-	11,9%	14,4%	11,2%	13,5%
Sverige	9,3%	12,7%	-	14,4%	10,9%	12,4%	11,9%
Det Forenede Kongerige	4,6%	3,4%	-	4,5%	4,0%	3,9%	4,1%
Vægtet gennemsnit for EU	7,6%	7,3%	16,2%	6,7%	6,7%	6,4%	6,9%

(*) Undtagen metode nr. 3

Ikke overraskende er metode nr. 4a i gennemsnit den mindst volatile. Mellem denne metode og metode nr. 1 og 2 er forskellen dog kun ca. 1% i gennemsnit. Det fremgår imidlertid af ovenstående tabel, at volatiliteten af de forskellige metoder er ret forskellig medlemsstaterne imellem og generelt metoderne imellem i den samme medlemsstat.

Det skal understreges, at volatiliteten af FISIM (7%) er sammenlignelig med volatiliteten inden for andre erhverv. For eksempel har landbruget (herunder landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri), der er et stort erhverv, som i gennemsnit tegner sig for 2% af BNP på EU-plan, i samme periode et volatilitetsindeks på 5%. Nogle andre serier i regnskaberne udviser et volatilitetsniveau, som ligger tæt på FISIM's volatilitetsniveau. Det bemærkes derfor, at volatiliteten af FISIM ikke bør udelukke, at de medregnes efter en passende fordeling.

Det er af betydning at vide, om den gennemsnitlige volatilitet af FISIM beror på beholdningsændringer (udtrykt i % af BNP) eller på renteændringer.

Der er blevet beregnet et "volatilitetsindeks", som er baseret på de samlede residente beholdninger af lån og indlån (i % af BNP), plus de samlede eksporterede beholdninger af lån og indlån (i % af BNP), minus de samlede importerede beholdninger af lån og indlån (til forbrug i produktionen, i % af BNP):

$$= \frac{(\text{beholdninger af lån + indlån i år } n+1) - (\text{beholdninger af lån + indlån i år } n)}{\text{beholdninger af lån + indlån i år } n}$$

Disse beløb blev udtrykt i BNP for at være i overensstemmelse med det generelle volatilitetsindeks, der er beskrevet tidligere.

Resultatet af volatilitetsindekset for de beholdninger, der indvirker på BNP, er 4,5%. Det betyder, at volatiliteten af FISIM ville være 4,5% og ikke 7,6% – hvis rentesatserne forblev uændrede (resultat på grundlag af metode nr. 1 for løbende priser). Det bør under alle omstændigheder tages i betragtning, at resultatet af volatilitetsindekset ligeledes beror på landenes finansielle struktur.

Det vægtede EU-gennemsnit af beholdningernes volatilitet ligger relativt lavt, hvilket betyder forholdsvis stabile FISIM i faste priser.

5.5.5 FISIM i faste priser

Udviklingen i FISIM i løbende priser beror på ændringerne af to komponenter i beregningen: mængdekomponenten (ændringer i deflaterede beholdninger af lån og indlån) og priskomponenten (ændringer i forskellen mellem renten af lån og referencerenten samt forskellen mellem referencerenten og renten af indlån).

FISIM-forordningen indeholder en formel til fordeling af FISIM i faste priser. Denne formel kan fremstilles på en enkel måde:

$$\begin{aligned} &\text{FISIM for lån til den institutionelle sektor i faste 1995-priser} \\ &= \\ &\text{Beholdninger af lån i faste 1995-priser} \quad \times \quad \text{FISIM-margen i basisår (1995)} \end{aligned}$$

Den samme formel finder anvendelse på indlån.

De fleste medlemsstater har valgt den implicite prisdeflator for den endelige indenlandske efterspørgsel som prisindeks.

Det fremgår af denne formel, at FISIM i faste priser kun omfatter udviklingen i beholdninger af lån og indlån, der er deflateret med et generelt prisindeks.

Som der allerede er redegjort for ovenfor, er volatiliteten af FISIM som følge af mængdekomponenten i gennemsnit forholdsvis lav. Denne konklusion kan ligeledes udledes af analysen af FISIM i faste priser og navnlig af analysen af indvirkningen af fordelingen af FISIM på væksten i BNP i faste priser.

Med udgangspunkt i de beregninger af FISIM i faste priser, som medlemsstaterne har forelagt, er der blevet beregnet en vægtet gennemsnitlig volatilitet af denne indvirkning af FISIM på BNP: den svarer til 4,4%.

Den gennemsnitlige volatilitet af FISIM i faste priser, svarende til husholdningernes konsum, er lav (3,0%), og det samme er tilfældet med FISIM i faste priser svarende til den offentlige forvaltnings og NPIH'ernes konsum (1,8%). Men den højere volatilitet af eksport og import forklarer det samlede resultat (4,4%) og betyder mere stabilitet for BNI i faste priser end for BNP i faste priser.

Det kan konkluderes på grundlag af disse beregninger, at den gennemsnitlige volatilitet af FISIM i faste priser (4,4%) og FISIM's andel af det samlede BNP (1,3%) er alt for lav til i væsentlig grad at påvirke vækstraten for BNP i faste priser.

6. VALG AF METODE TIL FORDELING AF FISIM

Forordningen indførte seks prøvemeter (jf. del 3) i forbindelse med valget af en referencerente. I prøveperioden skulle medlemsstaterne sammenligne resultaterne af fordelingen af FISIM ved at bruge den interne referencerente, der var beregnet efter hver af disse seks metoder.

Hvilken metode egner sig bedst til fordeling af FISIM?

Metode nr. 3, som omfatter to referencerenter (en for langfristede transaktioner og en for kortfristede transaktioner) er vanskelig at anvende og forbundet med den teoretiske ulempe, at den systematisk eliminerer de fordele, de finansielle formidlere har ved at anvende kortfristede indlån til finansiering af langfristede udlån. Der bør ses bort fra den.

Metode nr. 4 (4a, 4b and 4c) er baseret på gennemsnittet af de residente institutionelle sektors udlåns- og indlånsrente. Som et gennemsnit menes referencerenten derfor at give mere stabile resultater, da man herved undgår en situation, hvor referencerenten ligger tæt på udlånsrenten i det ene år og tæt på indlånsrenten i det følgende år.

Men volatilitetsberegningerne har vist, at volatiliteten af metode nr. 4 ikke er ret meget lavere end volatiliteten af metode nr. 1 og 2. Disse to sidstnævnte metoder skal derfor foretrækkes, da de bedre afspejler omkostningerne alene ved en udlåns- eller indlånstransaktion uden noget element af servicegebyr eller risikopræmie, hvilket fra et metodologisk synspunkt er definitionen på en god referencerente.

Valget skal derfor stå mellem metode nr. 1 og 2.

Metode nr. 1 er baseret på interbankrenten.

Metode nr. 2 er baseret på interbankrenten, men omfatter også renten af obligationer for at kunne finde anvendelse på transaktioner med flere forskellige løbetider.

Referencerenten i forbindelse med begge metoder kan anses for at være uden noget element af servicegebyr eller risikopræmie og giver forholdsvist stabile resultater. Begge metoder opfylder de to kriterier, som medlemsstaterne har påpeget til afdækning af en relevant referencerentesats: for det første behovet for at råde over en referencerente, som ligger forholdsvist tæt på "den rene referencerente", og for det andet for at have en referencerente, der giver de mest pålidelige resultater på grundlag af de tilgængelige data.

I løbet af prøveperioden gav metode nr. 2 generelt en højere referencerente end metode nr. 1, da den langfristede rente var højere end interbankrenten. Forskellen mellem de to metoder var imidlertid ikke betydelig.

Eurostat anbefaler anvendelsen af metode nr. 1, der er baseret på interbankrenten, da den er den enkleste at beregne og lettest forstås af brugerne af nationalregnskaber. Valget af metode nr. 1 er fuldt ud i overensstemmelse med SNA 93 (System of National Accounts), som anbefaler (punkt 6.128) interbankrenten som den rente, der udgør omkostningerne alene ved optagelse af lån – dvs. den rente, hvorfra risikopræmien i videst muligt omfang er fjernet, og som ikke omfatter formidlingstjenester.

Prøveprojektet har vist, at denne metode gav forholdsvis stabile og ens resultater medlemsstaterne imellem, trods visse dataproblemer, som er fælles for alle metoder.

7. KONKLUSION

Rådets forordning (EF) nr. 448/98 har fastsat forskellige metoder til fordeling af FISIM i nationalregnskaber og har indført en prøveperiode til afprøvning af disse metoder.

Medlemsstaterne har gennemført prøveprojektet vedrørende fordelingen af FISIM i perioden 1995-2001.

Kommissionen er af den opfattelse, at resultaterne af prøveperioden er positive. I henhold til forordning (EF) nr. 448/98 vil Kommissionen derfor inden udgangen af 2002 udstede en kommissionsforordning om fordeling af FISIM i nationalregnskaber på grundlag af metode nr. 1.

I henhold til dette udkast til Kommissionens forordning vil medlemsstaterne skulle fordele FISIM i deres nationalregnskaber fra kalenderåret 2005.

Kommissionen vil drøfte den eventuelle periode, hvori der kunne foretages tilbageberegninger, med medlemsstaterne. Der vil internt i FISIM-taskforcen finde yderligere drøftelser sted om fordelingen af FISIM i regional- og kvartalsregnskaber.

For at undgå forvirring anbefaler Kommissionen, at der anvendes nye tal i forbindelse med budgettet, idet BNI er ca. 1% højere for alle medlemsstater. I henhold til forordning (EF) nr. 448/98 vil der imidlertid ikke blive taget hensyn til fordelingen af FISIM i forbindelse med Fællesskabets eget budget og egne indtægter, medmindre Rådet træffer afgørelse herom med enstemmighed på forslag af Kommissionen.